

ТЕМА 3 «КВАЛІФІКАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ КОРУПЦІЄЮ, ТА СУМІЖНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ»

(4 годин)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
(Дата звернення 10.02.2018 р.).
2. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (Дата звернення 10.02.2018 р.).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон від 3.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (Дата звернення 01.08.2018 р.).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (Дата звернення 01.08.2018 р.).
5. Про засади запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/print1511514732405635> (Дата звернення 01.08.2018 р.).
6. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Наук. ред. Хавронюк М.І. К.: Ваіте, 2018. 472 с.
7. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства: вид. друге, перобл. і доповн. / за ред. М.І. Хавронюка. К.: ВД «Дакор», 2017. 514 с.
8. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. і допов. К.: ВД «Дакор», 2018. 1360 с.

МЕТА ЛЕКЦІЇ:

Формування у здобувачів вищої освіти нетерпимості до будь-яких корупційних проявів та прищеплення навиків дотримання вимог антикорупційного законодавства як необхідної складової успішної поліцейської діяльності.

ВСТУП

Конституція України у ч. 2 ст. 6 проголосила, що органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Таке положення Основного Закону однозначно зобов'язує всіх без винятку осіб, які перебувають на повному чи частковому державному забезпеченні, діяти лише так, як записано у відповідному нормативно-правовому акті. Звичайно, подібна ідилія є певною мірою утопічною, оскільки у будь-яку історичну епоху розвитку людства певні «державні мужі» намагаються та діють всупереч інтересам служби з метою одержання будь-яких додаткових привілеїв, переваг, неправомірної винагороди. Крім дещо заідеологізованої високої правової культури «чиновників» та дещо притупленої нетерпимості населення до корупційних проявів, справжньою перепоною для корупції стало вітчизняне законодавство, що знаходиться у стані постійного пошуку оптимального стану.

Розглянемо зміст глави **13-А КУпАП** - АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ.

В статті 172-4 встановлено адміністративну відповідальність за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. Нагадаємо, що самі обмеження встановлено у статті 25 Закону України «Про засади запобігання корупції» - Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

За порушення таких обмежень щодо зайняття іншою оплачуваною діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної та суддівської практики, інструкторської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю передбачається накладення штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (5100 – 8500 гривень) з конфіскацією отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом.

В статті 172-5 встановлено адміністративну відповідальність за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків. Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700 – 3400 гривень) з конфіскацією такого подарунка. Самі правила отримання та неотримання подарунків визначено у статті 24 Закону України «Про запобігання корупції» - запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними.

За порушення вимог фінансового контролю встановлено адміністративну відповідальність у статті 172-6 КУпАП. За несвоєчасне подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування передбачено штраф від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (850 – 1700 гривень). За неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного

рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані встановлено штраф від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700 – 3400 гривен). За подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування передбачено накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17000 – 42500 гривен).

Порядок здійснення фінансового контролю, вимоги та порядок подання декларації регламентуються у Розділі 7 Закону України «Про засади запобігання корупції» - Фінансовий контроль.

Адміністративну відповідальність за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів встановлено у статті 172-7 КУпАП. За неповідомлення особою у встановлених законом випадках та порядку про наявність у неї реального конфлікту інтересів накладається штраф від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700 -3400 гривен). За вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів передбачено відповідальність у вигляді штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (3400 – 6800 гривен).

Під реальним конфліктом інтересів розуміють суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень. Питанням врегулювання конфлікту інтересів присвячено Розділі 5 Закону України «Про засади запобігання корупції» - Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

У статті 172-8 КУпАП встановлено адміністративну відповідальність за незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових повноважень. За незаконне розголошення або використання в інший спосіб особою у своїх інтересах інформації, яка стала їй відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, передбачається накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700 – 2550 гривен).

За невжиття заходів щодо протидії корупції передбачено адміністративну відповідальність у статті 172-9 КУпАП. Невжиття передбачених законом заходів посадовою чи службовою особою органу державної влади, посадовою особою місцевого самоврядування, юридичної особи, їх структурних підрозділів у разі виявлення корупційного правопорушення тягне за собою накладення штрафу від ста двадцяти п'яти до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (2125 – 4250 гривен).

Розглянемо для прикладу декілька ситуацій, пов'язаних із застосуванням норм ККУ та КУпАП.

Для цього необхідно ще раз звернутися до статей 368 та 369 Кримінального кодексу України. В цих статтях йдеться про відповідальність та покарання за:

1. отримання неправомірної вигоди
2. пропозицію неправомірної вигоди

Виникає ситуація, коли одна особа пропонує неправомірну вигоду, а інша погоджується її отримати. Наприклад, поліцейський зупинив водія за порушення правил дорожнього руху. Водій для того, що уникнути покарання, пропонує поліцейському якісь гроші. Його дії підпадають під ознаки статті 369 – пропозиція неправомірної вигоди. Водій може, навіть, не тільки безпосередньо пропонувати гроші, а може лише пообіцяти надати їх після вирішення спірної ситуації.

Стаття 369 передбачає відповідальність як за надання неправомірної вигоди, так і за обіцянку її надати. За такі дії передбачена кримінальна відповідальність у вигляді штрафу від 8500 гривень до 12750 гривень, або обмеження чи позбавлення волі від 2 до 4 років. Тому, будь-яка особа, яка пропонує неправомірну вигоду або просто обіцяє її надати ризикує бути притягнутою до кримінальної відповідальності.

Ще більше ризикує і сам поліцейський. Якщо уважно прочитати статтю 368 Кримінального кодексу, то стає зрозумілим, що кримінальна відповідальність настає за прийняття як неправомірної вигоди, так і за прийняття лише пропозиції чи обіцянки такої вигоди. За такі дії передбачена кримінальна відповідальність у вигляді штрафу від 17000 гривень до 25500 гривень, або позбавлення волі від 2 до 4 років.

Звертаємо увагу на те, що в Кримінальному кодексі не встановлено якогось мінімального розміру неправомірної вигоди, починаючи з якого може наставати кримінальна відповідальність. Відповідальність настає за пропозицію неправомірної вигоди чи за отримання неправомірної вигоди незалежно від її розміру.

Схожа стаття знаходиться і в Кодексі про адміністративні правопорушення.

Це стаття 172-⁵. Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків.

В КУпАП встановлено відповідальність за порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків.

За такі дії передбачена відповідальність у вигляді штрафу від 1700 до 3400 гривень з конфіскацією такого подарунка.

Необхідно пояснити, які ж обмеження встановлені щодо одержання подарунків.

Таких обмежень не так вже й багато.

По-перше, забороняється отримувати подарунки особам, уповноваженим на виконання функцій держави у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

По-друге, забороняється отримувати подарунки начальникам від своїх підлеглих.

Необхідно звернути увагу, що відповідальність за порушення обмежень щодо одержання подарунків встановлено лише для осіб, які їх отримують. Відповідальність для осіб, які пропонують подарунок не передбачена.

В деяких ситуаціях закон дозволяє отримувати подарунки і особам, уповноваженим на виконання функцій держави.

Посадові особи можуть приймати подарунки, які відповідають загальноновизнаним уявленням про гостинність, якщо вартість таких подарунків не перевищує одну мінімальну заробітну плату, встановлену на день прийняття подарунка, одноразово. Нагадаю, що мінімальна заробітна плата зараз – це 1378 гривень (станом на 1.01.2016 р.).

Предбачені обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, які даруються близькими особами.

Можна навести такі приклади, що підлеглі поліцейські не мають право дарувати подарунки особам, які є їх начальниками. Вартість подарунка тут значення не має, тому ще це пряма заборона.

В той же час поліцейські мають право, наприклад, привітати з днем народження та подарувати подарунок їхньому колезі, такому ж поліцейському, але вартість такого подарунка від кожного окремого дарувальника не може перевищувати 1378 гривень. Вартість подарунків не обмежується лише для близьких осіб. До близьких осіб віднесені, наприклад, чоловік, дружина, батько, мати, син, дочка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, Такі особи мають можливість дарувати подарунки без обмеження їхньої вартості.

Що ж робити поліцейському в разі надходження пропозиції. Відповідь міститься в самому законі. Послідовність складається із 4-х дій.

Поліцейський у разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка, незважаючи на приватні інтереси, зобов'язані невідкладно вжити таких заходів:

- 1) відмовитися від пропозиції;
- 2) за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- 3) залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з числа співробітників;
- 4) письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника.

Якщо поліцейський виявив у своєму службовому приміщенні (автомобілі) майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, він зобов'язаний невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього.

Про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка складається акт, який підписується особою, яка виявила неправомірну вигоду або подарунок, та її безпосереднім керівником або керівником відповідного органу, підприємства, установи, організації.

Як бачимо, вимоги доволі прості і однозначні.

Розглянемо ще одну ситуацію із встановленням обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.

Поліцейському забороняється:

займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю.

Це означає що поліцейським не можна займатися будь-якою підприємницькою діяльністю або виконувати будь-яку роботу і отримувати за це оплату. Ви не можете займатися ремонтними роботами, охороняти якісь об'єкти, перевозити вантажі або людей, торгувати і так далі.

Дозволено лише здійснювати:

- викладацьку діяльність (читати лекції, проводити уроки),
- наукову діяльність (писати наукові статті),
- творчу діяльність (співати, танцювати),
- медичну практику,
- інструкторську та суддівську практику із спорту.

Це названі дозволені види оплачуваної діяльності.

Розглянемо ще питання фінансового контролю та декларування доходів.

Всі особи, які уповноважені на виконання функцій держави, в тому числі і поліцейські зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції декларацію за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством. Такий порядок буде діяти з 2016 року.

В разі порушення цього обмеження можливими наслідками є адміністративні або ж кримінальна відповідальність.

Адміністративна відповідальність (**Стаття 172-^б. Порушення вимог фінансового контролю**) передбачена за несвоєчасне подання декларації. Якщо не подав до 1 квітня, то будеш відповідати. За це особа може бути оштрафована від 850 до 1700 гривень.

Кримінальна відповідальність (**Стаття 366-1. Декларування недостовірної інформації**) застосовується за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації.

Подання поліцейським завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави, передбаченої законом України "Про запобігання корупції", або умисне неподання поліцейським зазначеної декларації караються штрафом від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або позбавленням волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Відповідальність за цією статтею за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 мінімальних заробітних плат.

На 1 січня 2016 року розмір мінімальної заробітної плати становить 1378 гривен. Тому кримінальна відповідальність настає лише в тому разі, якщо поліцейський умисно внесе до декларацію недостовірні відомості у розмірі 344 тисячі 500 гривен. Якщо розбіжність буде меншою, то поліцейського буде притягнуто до адміністративної відповідальності за статтею частиною четвертою статті 172-6 КУпАП.

Це означає, що ви повинні умисно не подати декларацію, або умисно не внести в цю декларацію відомості, які мають там бути. Якщо дії вчинені умисно, то це означає, що особа усвідомлювала суспільно небезпечний характер свого діяння (дії або бездіяльності). Тобто ви розуміли, що ви це не зазначаєте в декларації цілком свідомо.

Кримінальна відповідальність передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Ми розглянули основні ситуації, які містять корупційні ризики. Але це не вичерпує можливість настання й інших ситуацій. Тому вам бажано самостійно прочитати відповідні статті як закону «Про запобігання корупції», так і Кримінального кодексу та Кодексу про адміністративні правопорушення.